Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 66 | Vilnius 1938 m. lapkričio 22 d. (antradienis) | Pirmi metai

KAIP GALIMA PARODYTI SAVO TAUTINIS SUSIPRATIMAS

Paprastai, žmonės kalba daugiausia apie tai, kas jiems yra svarbiausia. Mums yra svarbiausias dalykas—*tautinis mūsų visuomenės susipratimas*, todėl apie tai dažnai kalbame susirinkimuose ir rašome laikraščiuose. Žinia, daug geriau būtų, jeigu apie tai visai nereikėtų nei kalbėti, nei rašyti. Bet apie tai nerašyti galima būtų tik tada, jeigu mūsų kaimas būtų kaip reikiant tautiškai susipratęs. Tačiau ne visur dar taip gerai yra.

Vienur lietuviškumo tik pėdsakai yra likę, kitur žmonės nors ir laiko save lietuviais, bet savo lietuviškumo, atseit, tautinio susipratimo niekur neparodo, laikosi nuošaliai, visai pasyviai. O juk mūsų visuomenei svarbu yra, kad visi mes veikliai reikštumėm savo lietuviškumą, kad veikliai dalyvautumėm ten, kur to reikalauja visos mūsų visuomenės interesai.

Seniau, kada dar turėjome organizacijas, lietuvių veikla galėjo reikštis daug plačiau. Dabar yra kitaip ir organizuoto veikimo, tikrąja to žodžio prasme, negalima parodyti. Bet įgytasis netolimoje praeityje šioks toks organizacinio veikimo patyrimas neturėtų išnykti, nepalikęs jokių pėdsakų. Turi būti taip, kad ir be organizacijų mūsų kaimas mokėtų parodyti savo nusistatymą, tartum jis būtų geriausiai suorganizuotas.

Štai prasideda rinkimai į savivaldybes. Mūsų spauda tuo reikalu labai daug rašo, buvo taip pat paskelbtas tam tikras atsišaukimas į kaimą, raginantis visus dalyvauti savivaldybių rinkimuose. Suprantamas dalykas, kad pačiu rašymu ar atsišaukimu daug ko nelaimėsi. Atsišaukimas tai tik paraginimas, o spaudoje rašymai tai pamokymai, kaip dalyvauti rinkimuose. Tuo tarpu svarbiausias momentas yra — *žmonių dalyvavimas rinkimuose.* Patys kaimiečiai žino, kokį svarbų vaidmenį jų gyvenime vaidina savivaldybinė valdžia. Su šia valsčių valdžia kaimui tenka turėti daugiausia reikalų. Todėl labai svarbu, kad valsčiuose būtų ir mūsų kaimo atstovai, kurie rūpintųsi savo tautiečių reikalais. Juk nemaža yra faktų, kad ten, kur trūksta valsčiuose ūkininkų atstovų arba kur jie sudaro mažumą, ūkininkų reikalais nedaug tesirūpinama. Kiekvienas, mat, greičiau palaiko savuosius, negu svetimuosius. Tad mūsų kaimiečiai, suprasdami, kad nieks taip gerai jų reikalais nesirūpins, kaip jie patys, privalo visi, kas tik turi teisę, dalyvauti savivaldybių rinkimuose ir rinkti tik savus žmones.

Nėra abejonės, kad, norint dalyvauti rinkimuose, galės būti visokių keblumų, o kai kur gali pasitaikyti ir trukdymų, bet to nereikia paisyti, nes kaimas turi teisę savivaldybių rinkimuose dalyvauti ir rinkti savo atstovus. Tos teisės nieks negali nei atimti, nei susiaurinti. Kalbant apie tai viena čia reikia pažymėti: kaimo žmonės patys turi prižiūrėti, kad jų teisės rinkimuose nebūtų siaurinamos. Aišku, dažnai tokiais atvejais reikės parodyti daug pilietinės drąsos ginant ar reikalaujant sau priklausomų teisių. Bet kur tos pilietinės drąsos nereikia, norint ką nors išsikovoti ir laimėti? Aptingę ir apsileidę žmones niekuomet ir niekur nėra ko nors gero pasiekę. Jiems visuomet yra lemta tįstis gyvenimo užpakalyje. O kas nori gyventi ir savo reikalus pats spręsti, turi išsikovoti tokią teisę arba bent turi mokėti pasinaudoti pripažintomis jau teisėmis.

Taigi lietuviams kaimiečiams būtina visiems dalyvauti savivaldybių rinkimuose ir balsuoti tik už savo kandidatus, o balsuodami už savo žmones, parodysime geriausiai savo tautinį susipratimą ir savo reikalų supratimą.

Aišku, kaip diena, kad dalyvavimas savivaldybių rinkimuose nėra vienintelis įrodymas, kad esame susipratę ir mokame ginti savo teises. Tokių progų, kur mes galime pasirodyti, yra ir daugiau, bet dabar kalbame apie svarbiausią šiuo metu mūsų krašto kaimo gyvenimo klausimą — savivaldybių rinkimus.

N. N.

Naujas spaudos dekretas

Jau buvo rašyta, kad netrukus laukiama naujo spaudos dekreto. Ir iš tikro šio mėn. 18 dieną Lenkijos premjeras generolas Skladkovskis buvo sukvietęs įvairių spaudos organizacijų atstovus, kuriuos painformavo, kad artimiausiu metu bus paskelbtas spaudos dekretas.

Apie naują spaudos dekretą plačiau papasakojo teisingumo ministeris Grabovskis. Po to buvo pranešta susirinkusiems spaudos atstovams, kad jie gali pasiūlyti pataisų ar papildymų iki šio mėn. 19 dienos 12 val.

Ryšium su tuo, šio mėn 18 ir 19 dienos naktį Varšuvoje buvo sukviestas nepaprastas spaudos organizacijų atstovų posėdis, kuris užtruko iki 4 val. ryto.

Tą pačią dieną (XI—19 d.) spaudos organizacijų delegacija apsilankė pas teisingumo ministerį, kuriam įteikė suredaguotas pastabas. Teisingumo ministeris esą pažadėjęs atsižvelgti į spaudos organizacijų pageidavimus.

Spaudos dekretas pasirodysiąs artimiausiomis dienomis.

Žurnalistų Sąjunga dėl naujo spaudos dekreto

Oficiališkai pranešama, kad Lenkijos Žurnalistų Sąjungos vyriausioji valdyba šio mėn. 20 dieną (sekmadienį) buvo sušaukusi nepaprastą posėdį, kurio metu svarstė rengiamo spaudos dekreto klausimą. Valdyba, laikydamasi Sąjungos statuto, priėmė rezoliuciją, kurioje pasisakyta už spaudos laisvę.

Priimta rezoliucija buvo nusiųsta p. Premjerui, kartu prašant, kad jis šio mėn. 21 dieną priimtų žurnalistų delegaciją.

Anglai niekam negaili paskolų

Kaip buvo minėta, Rumunijos karalius, viešėdamas Londone, stengėsi gauti didesnę paskolą.

Iš karto anglų spauda buvo nusiteikusi prieš paskolos davimą, bet vėliau pakeitė nusistatymą ir pradėjo remti paskolos davimą. Tuo pačiu metu anglų spauda nurodė, kad šiemet Rumunijos padėtis ypač pasunkėjo, kai Austrija buvo prijungta prie Vokietijos, kuri, be to, dar pradėjo ekonominę akciją Balkanų valstybėse.

Anglai, privengdami Vokietijos įsigalėjimo Balkanuose, nutarė Rumunijai paskolą duoti.

Telegramų pranešimu, Rumunija gavo iš viso 8 milijonus svarų sterlingų. Dalis šios sumos bus duota gyvais pinigais, dalis ginklais, kurių pristatys didieji ginklų fabrikai Anglijoje.

Min. Škirpa perkeliamas Berlynan?

Lenkų spaudoje paskutiniu metu ėmė rodytis žinių, kad ligšiolinis Lietuvos pasiuntinys Varšuvoje min. K. Škirpa artimiausiu metu būsiąs paskirtas Lietuvos pasiuntiniu Berlyne.

Ar šios lenkų spaudoje kartojamos žinios yra teisingos, tuo tarpu nežinia, nes Lietuvos spaudoje apie tai iki šiol nebuvo rašyta.

Įdomu pažymėti ir lenkų spaudoje pasirodžiusių žinių apie naują Lietuvos pasiuntinį Varšuvoje. Jeigu tikėti toms žinioms, tai į Varšuvą būsiąs atkeltas dabartinis Lietuvos pasiuntinys Berlyne d-ras Jurgis Šaulys.

×

Tuo pačiu metu oficiališkai pranešama, kad nuo šiol Lenkijos telegramų agentūra Pat ir Lietuvos telegramų agentūra Elta keisis žiniomis betarpiškai.

Italijos ministeris Čiano į Varšuvą

Kai kuriuose lenkų laikraščiuose pasirodė žinių, kad šiemet gruodžio pirmomis dienomis į Varšuvą atvyksiąs dabartinis Italijos užsienių reikalų ministeris Čiano.

Jei šios žinios yra teisingos, tai iš to matyti, kad tarp Lenkijos ir Italijos yra geri santykiai. Ministerio Čiano kelionė į Varšuvą būtų tai revizitas Lenkijos užsienių reikalų ministeriui Bekui, kuris šiemet kovo mėn. pradžioje lankėsi Italijoje.

Vokiečiai buvo pasiruošę karui

Esene leidžiamas „Nazional Zeitung", kuris, kaip žinoma, yra aviacijos ministerio Geringo organas, įsidėjo visą eilę straipsnių apie Vokietijos aviaciją. Tas laikraštis po truputį išpasakoja ir tai, kaip vokiečiai ruošėsi įvykusiems žygiams ir kaip jie buvo pasiruošę pačiu kritiškiausiu momentu, sprendžiant Sudetų klausimą.

Paskutinėmis gegužio mėnesio dienomis buvo pradėtas intensyvus vokiečių armijos stiprinimas, kuris buvo daromas griežtoje paslaptyje. Kariuomenės stiprinimo darbai buvo tokie dideli, kad sustiprinta kariuomenė galėtų atsispirti net didžiųjų valstybių koalicijai.

Bendrame kariuomenės stiprinime ypač efektingai išsiskyrė aviacijos stiprinimas. Nuo gegužės mėn. iki kritiškųjų rugsėjo mėn. įvykių vokiečių aviacija, pasak laikraščio, padvigubėjo. Vokietijos aviacijos pramonė dirbo nepaprastu greitumu. Šimtai lėktuvų buvo išvežama iš milžiniškų montuojamųjų salių, šimtai ir tūkstančiai lėktuvų motorų slinko ilgiausiomis juostomis nuo vienų staklių prie kitų. Tuo pačiu laiku nepaprastu greitumu didėjo aviacijos kariuomenės skaičius. Taip pat buvo didinamas ir aviacijos zenitinės artilerijos patrankos bei oro informacinės kariuomenės skaičius.

Toliau laikraštis, paminėjęs žinomą faktą, kad užimant Sudetų kraštą dalyvavo500 lėktuvų, prideda:

„Tas skaičius sudaro tik labai mažą dalelytę to bombonešių, naikintuvų ir žvalgomųjų lėktuvų skaičiaus, kuris buvo sukoncentruotas Čekoslovakijos pasienyje ir kitose Vokietijos vietose, pirmiausia kad atsispirtų vakarų valstybių puolimui ir kad pralenktų jas skaičiaus, organizacijos ir technikos atžvilgiu".

Apie Vokietijos oro apsaugą laikraštis taip rašo:

„Turint galvoje viešpataujančią oro kare netikėto užpuolimo doktriną, vokiečių priešlėktuvinė artilerija yra ypatingai gerai paruošta. Ypač pramonės centruose zenitinė artilerija buvo užėmusi kovos pozicijas. Panašiai buvo paruoštos ir kitos aviacijos dalys. Tūkstančiai zenitinių patrankų ir kulkosvaidžių savo vamzdžius buvo nukreipę į dangų. Vien tik Čekoslovakijos pasienyje zenitinės artilerijos užtvara buvo sudaryta iš šimto visų kalibrų baterijų, kurios drauge su naikintuvų eskadrilėmis jokiu būdu nebūtų praleidusios čekoslovakų lėktuvų į Vokietijos teritoriją. Tokiu būdu visas Vokietijos didelis oro laivynas, pietuose remiamas italų aviacijos, buvo galutinai paruoštas".

Iškilmingai paminėta latvių tautos šventė

Lapkričio 18 dieną visa latvių tauta džiaugsmingai minėjo Latvijos nepriklausomybės 20 metų sukaktuves. Tą dieną Latvijos sostinėje Rygoje įvyko didelės šventės minėjimo iškilmės. Jose dalyvavo Valstybės Prezidentas Ulmanis, vyriausybė, kariuomenė, organizacijos ir minios šiaip žmonių.

Latvių tautos šventę pagerbė ir Lietuva. Tą dieną Lietuvos miestai buvo pasipuošę latvių tautinėmis vėliavomis. Mokyklos ir organizacijos surengė paskaitas, kuriose nušviesti laisvos ir nepriklausomos latvių tautos atsiekti laimėjimai.

Kaune latvių tautos šventės minėjimą surengė Lietuvių Latvių Vienybės D-ja. Šį minėjimą pagerbė savo atsilankymu Valstybės Prezidentas Antanas Smetona. Kalbėjo tos draugijos pirmininkas Merkys, vidaus reikalų ministeris pulk. Leonas, iš Rygos atvykęs Latvijos viešųjų darbų ministeris Beržinis, Latvijos pasiuntinys Lietuvai Seja ir kt. Meninę dalį atliko iš Rygos atvykę latvių menininkai.

Į Latvijos pasiuntinybę Kaune tą dieną buvo atsilankęs Valstybės Prezidentas A. Smetona, vyriausybės nariai ir vietos diplomatinis korpusas, kurie per pasiuntinį Seją linkėjo Latvijai ir latvių tautai viso gero.

Šios šventės proga Lietuvos Valstybės Prezidentas nusiuntė Latvijos Prezidentui Ulmaniui sveikinimo telegramą.

Be to, kaip buvo rašyta, Latvijos vyriausybę sveikino Lietuvos vyriausybės vardu tą dieną Rygoje viešėdamas užsienių reikalų ministeris Lozoraitis.

Latvijos min. Beržinis, savo tautos šventės proga, Kaune būdamas uždėjo ant paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę Latvijos gyvų gėlių vainiką.

Pykstasi vokiečiai su amerikiečiais

Vokietijos žydų persekiojimas ypač nepatiko amerikiečiams, kurių spauda griežtai smerkia hitlerininkų terorą. Griežtai prieš žydų persekiojimą pasisakė ir Amerikos prezidentas Ruzveltas.

Ryšium su tuo paskutiniu metu tarp abiejų valstybių pablogėjo santykiai.

Amerikos ambasadorius Berlyne Vilsonas tuojau po žydų pogromo buvo pašauktas į Ameriką. Taip pat paskutinėmis dienomis pašauktas į Berlyną Vokietijos ambasadorius Vašingtone Diehofas, kuris turėsiąs painformuoti Vokietijos vyriausybę apie Amerikos nusistatymą dėl Vokietijos žydų.

Nieks nenori priimti žydų

Jau buvo rašyta, kad, pradėjus iš Vokietijos tremti žydus ir likusius spausti, pagyvėjo žydų klausimas. Olandijos vyriausybė pasiūlė sušaukti suinteresuotų valstybių atstovų konferenciją ir nutarti, kas daryti su žydais.

Olandijos vyriausybės sumanymui daug kas pritaria ir net turi naujų sumanymų, bet nieks nenori žydų įsileisti. Pavyzdžiui, griežtai kontroliuoja sieną Rumunija, Šveicarija ir kitos valstybės. Netgi Prancūzijos kolonija — Madagaskaras, kur buvo norima apgyvendinti daugelis žydų, pranešė, kad gali priimti tik žymesniuosius žydus.

Tuo būdu žydų padėtis diena dienon blogėja ir nežinia, kada ji pagerės. Žydai persekiojami ne tik Vokietijoje, bet ir Dancige, kur, pavyzdžiui, žydams uždrausta lankyti kinus ir teatrus.

×

Paskutiniu metu spaudoja pasirodė žinių, kad Olandijoje būsianti sudaryta tarptautinė bendrovė, kuri rūpinsis varomų iš Europos žydų apgyvendinimu kituose kraštuose.

Rinkimai seniūnijose jau paskelbti

Nors jau nuo lapkričio mėnesio pradžios buvo kalbama, kad Vilniaus vaivadijoje tuojau turi būti paskelbti seniūnijų tarybininkų rinkimai, tačiau oficialiai nieks nežinojo, kur ir kada tie rinkimai prasidės. Žmonių susidomėjimas rinkimų paskelbimu buvo ir yra gana didelis. Visi norėtų sužinoti, kada jie prasidės, kad galėtų laiku ir tinkamai jiems pasiruošti ir, terminui atėjus, galėtų įvykdyti rinkimų įstatyme numatytus formalumus. Ir tiktai šiomis dienomis Vilniaus vaivadijos įstaiga kai kuriems spaudos atstovams pranešė rinkimų terminus, bet tik kai kuriose apskrityse.

Apskritai, visoje Vilniaus vaivadijoje seniūnijų tarybininkų rinkimai bus baigti prieš Kalėdas, vadinasi, gruodžio pabaigoje. Visoje Vilniaus vaivadijoje yra **96** valsčiai, kurie suskirstyti į **1629** seniūnijas. Paskiruose valsčiuose rinkimai įvyks ne tuo pačiu laiku. Tai pareis nuo apskričių storastų, kurie skelbia rinkimus ir nustato tolimesnę rinkimų eigą. Kai kuriose apskrityse visose seniūnijose rinkimai įvyks vienu metu. Bet kitose apskrityse rinkimai vyks ne tuo pačiu laiku. Pavyzdžiui, *Švenčionių* apskrityje seniūnijose rinkimai vyksta pradedant nuo lapkričio 16 dienos. Visa Švenčionių apskritis padalyta į 4 rajonus ir kiekviename rajone rinkimai bus paskelbti įvairiais terminais, tačiau neanksčiau kaip lapkričio 16 dieną.

Ašmenos apskrityje rinkimai irgi vykdomi įvairiais terminais. Šioje apskrityje neviešai rinkimai kai kuriose seniūnijose jau buvo paskelbti spalių 26 dieną. Tokiu būdu šio mėnesio pabaigoje kai kuriose Ašmenos apskrities seniūnijose įvyks balsavimas, o rinkimų viešas paskelbimas turėtų būti dabar jau žinomas.

Pastovių apskrities seniūnijose rinkimai neviešai paskelbti lapkričio 13 dieną, taigi viešai turės būti paskelbti lapkričio 27-29 dieną.

Brėslaujos apskrities seniūnijose rinkimai neviešai paskelbti lapkričio 16 dieną. Viešai rinkimus šios apskrities valsčiaus vaitai turės paskelbti apie gruodžio 1 d., o balsavimas įvyks apie gruodžio 18 d.

Disnos apskrityje irgi nevisose seniūnijose rinkimai vyks tuo pačiu laiku. Prasidės (neviešai) jie lapkričio 13 dieną. Taigi viešai jie bus žinomi tiktai apie lapkričio 26 dieną.

Vien tiktai *Vilniaus-Trakų* apskrityje visose seniūnijose rinkimai vyks vienu laiku. Būtent, *Vilniaus-Trakų apskrityje visose seniūnijose rinkimai* neviešai *paskelbti lapkričio 7 dieną*. Tokiu būdu balsavimas visose šios apskrities seniūnijose įvyks gruodžio 11 d. Dabar jau žinoma yra, kada kokie rinkimų veiksmai vyks Vilniaus-Trakų apskrities seniūnijose. Žemiau paduodame, kokia tvarka ir kada tie rinkimai vyks šios apskrities seniūnijose.

1) Lapkričio 7 d. rinkimai neviešai paskelbti.

2) Iki lapkričio 14 d. turi būti sudarytos rinkimų komisijos.

3) Iki lapkričio 22 d. turi būti paruoštas rinkikų sąrašas.

4) **Lapkričio 22 dieną rinkimai bus paskelbti viešai kiekvienoje seniūnijoje.**

5) Lapkričio 23 d. bus seniūnijų rinkimų komisijos buveinėse iškabinti rinkikų sąrašai.

6) Lapkričio 23, 24 ir 25 dieną visi (vyrai ir moterys), kuriems lapkričio 22 dieną suėjo lygiai 24 metai, turi nuvykti į rinkimų komisijos butą ir patikrinti, ar įrašyti į rinkimų sąrašą, be to, ar įrašyti teisingai (vardas ir pavardė turi būti taip parašyta, kaip pase arba metrikuose). Kas neįrašytas arba blogai įrašytas, per minėtas tris dienas turi reikalauti, kad klaidos būtų atitaisytos, būtent, kad teisingai įrašytų ir neįrašytus irgi įrašytų.

7) Lapkričio 26 dieną rinkimų komisija praneša, kas galutinai iš reikalaujančių įrašytas, o kas ne. Tada ant rytojaus lapkričio 27 d. galima įteikti protestą prieš išbraukimus iš sąrašo.

8) Lapkričio 29 dieną bus sudarytas ir paskelbtas galutinis rinkikų sąrašas.

9) Lapkričio 29 dieną jau galima paduoti seniūnijų rinkimų komisijoms kandidatų į tarybininkus sąrašus.

10) Gruodžio 3 dieną, reikalui esant, komisija kviečia rinkikus, kurie išstatė kandidatus, tikrinti parašų. Tą pačią dieną rinkikai turi nuvykti į komisijos buveinę patikrinti savo parašų.

11) Gruodžio 2 d., reikalui esant, šaukiami sąrašų įgaliotiniai pašalinti trūkumus, jeigu jie atsirastų įteikus kandidatų sąrašą.

12) Gruodžio 3 d. sąrašo įgaliotinis turi pašalinti visus trūkumus.

13) Gruodžio 7 dieną skelbiama viešai, kurie kandidatai priimti, vadinasi, už kuriuos bus galima balsuoti ir kada įvyks balsavimas.

14) Gruodžio 11 dieną balsavimas. *J.*

Ką yra sukūrusi laisva ir nepriklausoma latvių tauta

Lapkričio 18 dieną suėjo dvidešimt metų nuo tos dienos, kada 1918 karo metais tikėję ateitimi latvių patriotai, jų pryšakyje pirmasis ministeris pirmininkas dabartinis valstybės prezidentas Dr. Karlis Ulmanis paskelbė tuomet dar vokiečių kariuomenės okupuotoje Rygoje nepriklausomą Latvijos respubliką. Tuo buvo įvykdyta sena svajonė latvių tautos, kuri ir per svetimų viešpatavimo šimtmečius išsaugojo savo tautinį individualumą ir senų laikų laisvės ir savarankiškumo prisiminimą.



Dabartinis Latvijos Prezidentas KARLIS ULMANIS.

Per tuos latvių valstybės dvidešimt metų čia, Baltijos jūros rytų pakrantėje, buvo nuveikti beveik neįtikinami darbai, kada iš skeveldrų krūvos, kurią paliko latvių žemėje karas ir po jo sekusios 1918—1919 metų laisvės kovos, buvo sukurta klestinti viduje ir laukujai stipriai konsoliduota valstybė, turinti tarptautinį vardą ir ūkinių bei kultūrinių kuriamųjų jėgų. Ta valstybės sukūrimo istorija yra vienas iš įspūdingiausių mūsų laikų taikingo didvyriškumo pavyzdžių.

Principinę reikšmę Latvijos ūkiniam, socialiniam ir valstybinės ideologijos konsolidavimui turėjo didžioji ūkio reforma, kuria per 1920—1936 metus žemė buvo suskirstyta į 200.000 mažų ūkių, patikrinusių egzistencijai 300.000 žmonių. Paskui, pasiremdama, smulkiais ir vidutiniais ūkiais, Latvija sukūrė svarbiausią savo tautos ūkio šaką — žemės ūkio gamybą. Kas buvo pasiekta, parodo kai kurie skaičiai: galvijų 1920 metais buvo 768.000. Tas skaičius dabar paaugo iki 1.209.000. Ypatingai plėtėsi kooperacijos pagrindu pieno ūkis, kurio produktai, greta miško, yra svarbiausi Latvijos eksporto objektai. Pirmaisiais Latvijos nepriklausomybės metais sviestas buvo išvežta nedaug sviesto į pasaulio rinkas. Dabar iš Latvijos kasmet išvežama 20.000 tonų. Svarbiausių žemės ūkio produktų derlius Latvijoje per dvidešimt jos nepriklausomybės metų padidėjo tokiu būdu: rugių — nuo 1.191.000 iki 4.214.500, kviečių — nuo 106.000 iki 1.715.000 dvigubų centnerių. Nuo 1934 metų krašto valdanti tautinė latvių vyriausybė, norėdama paremti žemės ūkį, kuris yra viso Latvijos tautos ūkio pagrindas, įvedė griežtą rinkos tvarką su tvirtomis kainomis, sukoncentravo svarbiausių žemės ūkio produktų pirkimą ir eksportą ir ėmėsi eilės kitokių reikšmingų žemės ūkio politikos priemonių.

Latvija iš Pasaulinio karo paliktų griuvėsių išugdė taip pat plačią pramonę. Įmonių skaičius nuo 1.430 (1929 metais) paaugo iki 5.717 (1937 metais). Tuo pačiu metu darbininkų skaičius padidėjo nuo 21.213 iki 120.000. Pramonės vertė padidėjo nuo 199 milijonų latų 1923 metais iki 636 milijonų latų 1937 metais. Latvijoje nedarbo nėra. Jos socialinė įstatymdavystė yra plačiai išsišakojusi, lygiai taip pat ir tautos sveikatos globa.

Plečiant ūkinį krašto gyvenimą, padidėjo ir gyventojų skaičius. Po karo Latvijoje buvo likę 1,3 milijono gyventojų. Dabar tas skaičius pašoko beveik iki 2 milijonų.

Daug nuveikta ir dvasinio gyvenimo bei tautos švietimo srityse. 1920 metais Latvijoje buvo 1.265 mokyklos su 118.192 mokiniais, o 1937 metais — 2.117 mokyklų su 271.195 mokiniais. 1919 — 1920 metais buvo išleista 820 knygų su 59.332 puslapiais. 1937 metais buvo išleista 1.333 naujos knygos su 206.992 puslapiais. Latvijoje leidžiamų laikraščių skaičius pašoko nuo 45 iki 154, o dienraščių — nuo 22 iki 47.

Greta ūkinio, socialinio ir kultūrinio kūrimo vyko ir politinė krašto konsolidacija. Vidaus politikoje Latvija pradžioje kurį laiką buvo suskaldyta į priešingas partijas. 1934 metų gegužės 15 dieną prezidentas Ulmanis įsteigė tautinę vyriausybę autoritetinio pagrindu, ir tuomet Latvijoje atgimė vienybės, disciplinos ir atsakomingumo dvasia, iš kurios prasidėjo krašte naujas klestėjimo, socialinio teisingumo ir kūrybinio darbo laikas. Vidaus politikos santaika buvo apvainikuota, sukuriant profesinių rūmų sistemą, kurioje tie rūmai yra jungtis tarp valstybės, vyriausybės ir gyventojų grupių.



Latvijos užsienių reikalų ministeris MUNTERAS.

Užsienių politikos atžvilgiu Latvija, savo santūrios, lojalios ir pastovios užsienių politikos dėka, patikrino sau nesudrumstą taiką ir vis didėjantį autoritetą. Svarbus jos užsienių politikos elementas yra apsigynimo sąjunga su šiaurės kaimynu — Estija, kuri buvo sudaryta 1923 metais. Latvių užsienių politika, nuolat siekė Baltijos valstybių susiartinimo ir patikrinti taiką Baltijoje, 1934 metų rugsėjo mėnesį buvo sudaryta trijų Baltijos valstybių — Latvijos, Estijos ir Lietuvos — susitarimo ir bendradarbiavimo sutartis. 1936 metais Latvija buvo Tautų Sąjungos pilnaties išrinkta į Tarybą, kur turėjo pakartotinę progą pareikšti savo norą taikiu būdu spręsti tarptautinius konfliktus. Tas noras pasireiškė ir naujai parenktu neutralumo įstatymu, kuris leis jaunajai latvių respublikai taikoje džiaugtis per dvidešimt metų taikingo darbo nuveiktais darbais. *„E."*

Nauja Lietuvos tautiškojo jaunimo vadovybė

Lapkričio 20 d. Kaune buvo suvažiavęs Lietuvos tautiškojo jaunimo „Jaunosios Lietuvos" vadai. Ta proga pasikeitė šios organizacijos vadovybė. Vietoj pasitraukusio jaunalietuvių vyriausiojo vado adv. *B. Griebliūno* paskirtas diplomuotas teisininkas *Alfonsas Kaulėnas*.

Naujas jaunalietuvių vadas paskutiniu laiku buvo šios organizacijos vyriausios vadovybės narys ir Mažeikių rajono vadas.

Vado pareigų perdavimo ir priėmimo metu susirinkime dalyvavo min. pirmininkas kun. Vl. Mironas, Liet. Tautininkų S-gos pirmininkas J. Tūbelis ir kai kurie ministeriai.

DRAS MARTYNAS YČAS. 22)

ATSIMINIMAI

Nepriklausomybės keliais

Lenkams, kurie beveik neskyrė tuomet, ir dabar neskiria, katalikybės nuo lenkų tautybės, toks lietuvių reikalavimas pasirodė „revoliucija", „separatizmas", „senų tradicijų" ardymas ir beveik pačios tikybos įžeidimas. Kilo di džiausias triukšmas, ir lenkų visuomenė sujudo. Imta ieškoti kaltininkų agitatorių. Kadangi metropolito sekretorius nesislėpė su savo nuomonėmis, visur aštriai kritikavo lenkų įsikarščiavusius agitatorius, neatsižvelgdamas į savo priešininkų aukštą padėtį ir atskirus asmenis, tai jis buvo apšauktas litvomanu ir visos lenkų tautos priešu, bažnyčios ardytoju. Nesigailėta visokių insinuacijų, apkalbėjimų ir šmeižtų lenkų nekenčiamojo kun. Prapuolenio asmeniui. Bet jo tiesioginis viršininkas, arkivyskupas, gerai pažindamas savo sekretorių, nekreipdavo jokio dėmesio į visus tuos šmeižtus. Bet arkivyskupui Gintautui mirus ir paskyrus arkivyskupu grafą Šembeką, šis, būdamas silpno būdo ir lenkų partijos ryškus kandidatas, paklausė lenkų, reikalavusių pašalinti sekretorių; dar neperėmęs savo sosto, telegrafu įsakė kan. K. Prapuoleniui atsistatydinti. Tokią skriaudą matydami, visi buvo pasipiktinę šiuo neteisingu poelgiu. Net rusų biurokratija ir ta negalėjo tokios neteisybės toleruoti. Kadangi nuo vidaus reikalų ministerio priklausė jo atleidimas ir pensijos paskyrimas, tai Prapuoleniui buvo paskirta iki gyvos galvos pensijos po 200 rublių mėnesiui ir apdovanotas aukštu šv. Stanislovo I rūšies ordinu. Jo priešai kaip tik šį faktą savaip išaiškino ir ėmė pravardžiuoti jį mėgiamuoju epitetu — „rusų agentu". Toks vardas buvo lenkų duodamas kiekvienam lietuviui patriotui, kuris gynė savo tautos reikalus nuo lenkintojų puolimų. Štai dėl ko kanauninko Prapuolenio karijera pasibaigė.

Jis iš Petrapilio važiuoja į savo gimtąjį kraštą, apsigyvena Seinuose ir imasi plunksnos darbo. Jo plunksna, visą amžių buvusi nukreipta prieš katalikybės priešus, dabar kreipiama prieš Lietuvos, lietuvių tautos priešus. Jo plunksna smaila, nors ir paauksinta, bet skaudžiai duria visiems, kurie stengiasi užgniaužti, sulaikyti Lietuvos tautinę sąmonę. Jis giliai studijuoja mūsų praeitį, studijuoja mūsų santykius su lenkais. Kadangi lenkai nuolat prikaišioja lietuviams, esą mes jiems nedėkingi už krikščionybės įvedimą, tai jis paremtais istoriniais daviniais įrodo, kad lenkų dvasininkams nerūpėjo krikščionybės įvedimas Lietuvoje, bet mūsų tautos sulenkinimas ir jos pavergimas. Jis nupiešia labai vaizdžiai lenkų apaštalavimą Lietuvoje, parodo visoje nuogybėje lenkų dvasiškių vaizdą su jų moralės nuskurimu, su jų obskurantizmu, su jų aklu tarnavimu ne Bažnyčiai, bet... Jis pirmas iš aukštų katalikų dvasiškių, nebijodamas būti įtartas antikatalikiškumu, reiškia apgailestavimą, kad lietuvių tauta katalikais virto ir kad lenkai tą katalikybę pas mus įvedė; jis bevelijo matyti Lietuvą protestonišką, kuri, jo nuomone, būtų išlikusi drauge ir lietuviška. Šią nuomonę jis reiškia aprašinėdamas lenkų dvasiškių kovą su protestonais Vilniuje. Jis rašo spaudoje, bet didžiausias jo darbas yra jo istoriniai veikalai prancūzų, lenkų ir lietuvių kalbomis, išleisti lenkų bažnyčios ir jos apaštalavimo Lietuvoje santykiams nušviesti.

Šie veikalai plačiai pasklido po visą pasaulį ir labai daug padėjo išaiškinti lenkų-lietuvių santykius.

Nė vienas lietuvių parašytas veikalas, kuris gvildena lenkų-lietuvių santykius, nebuvo sukėlęs tiek triukšmo lenkuose, kiek kan. Prapuolenio. Buvo daryta žygių Vatikane, kad jo knyga pakliūtų į Index'ą Librorum Prohibitorum *) ir jos autoriui būtų pritaikytos visokios administracinės bausmės. Nors buvo užsitraukta kai kurių šv. Sosto agentų nemalonės, bet represijų nebuvo taikyta.

Man teko arčiau susipažinti su kan. Prapuoleniu jau Kaune, kai jis, atvykęs iš Seinų, apsigyveno Garalevičiaus namuose, Nemuno pakrantėje. Jis rašė tuomet savo „Polskie Apostolstwo na Litwie". Susipažinęs su juo negalėjau nejusti jo prakilnios dvasios ir jo asmens kitų vertingų privalumų. Pajutau didelį prie šio mūsų veterano prisirišimą, ir nuo to laiko mūsų draugiški santykiai nebepakitėjo. Nuolatos teko pas jį lankytis ir gėrėtis jo atpasakojimais aprašomų jo knygoje praeities epizodų. Be to, dar man, jaunam advokatui, teko garbė vesti jo bylą prieš generolą Babianskį, jį apšmeižusį spaudoje, sąryšy su kunigaikščio Oginskio palikimo byla. Tie gen. Babianskio nukreipti straipsniai prieš kan. Prapuolenį turėjo irgi tikslų nužeminti tą didelį lietuvį patriotą už jo antilenkišką nusistatymą. Jis kreipėsi į advokatą P. Leoną, mano tuometinį patroną. Bet kadangi P. Leonas buvo tos pačios partijos narys kaip ir gen. Babianskis, tai jį kaltinti atsisakė ir pasiūlė mane. Begvildenant šią bylą, kaip tik teko plačiai įsikalbėti su kanauninku ir sužinoti daug faktų iš jo plataus veikimo Petrapily, iš kovų už lietuvių teises bažnyčioje.

Lietuvoje, ypač Vilniuje ir Vilniaus krašte, prasidėjo smarki kova dėl lietuvių kalbos teisių bažnyčioje. Jau ir mažiau susipratęs vilnietis ėmė nebetikėti lenkų tvirtinimais, kad Ponas Dievas supranta tik lotyniškai ir lenkiškai, kad malda tik lenkiškai sukalbėta Dievui patinkanti. Jau ir jam gana buvo išaiškinta, kad Dievas sutvėrė visus žmones ir kalbas, kad Jis lygiai myli lenkų, lygiai lietuvių kalbą ir kad jo malda neblogesnė Dievui už lenkišką.

Kai toks teisingas lietuvių reikalavimas betgi nebuvo bažnyčios vyriausybės teisingai sprendžiamas, pamaldos nebuvo įvedamos lietuviškiausiose parapijose, tai mūsų tautos vyrų buvo sugalvota apeliuoti į Romą. Čia neapsieita be brangių kanauninko patarimų ir pagalbos. Buvo pasiųstas žinomas memorialas popiežiui ir laukta atsakymo. Bet kai skundai ir maldavimai raštu nieko nepadėjo ir kai susekta buvo, kad tie skundai ten likviduojami neoficialių lenkų atstovų prie Vatikano, imta galvoti, kad reikia pasiųsti savo žmogų, kuris, Romoje gyvendamas, įsigytų pažinčių ir galėtų paaiškinti dalykų eigą ir paraližuoti lenkininkų veiksmus prie Vatikano. Ieškota tokio įtakingo vyro, prityrusio ir gero diplomato.

(B. d.)

*) Į draudžiamųjų skaityti knygų rasąšą.

Kas dabar darosi Klaipėdos krašte

(Laiškas iš Klaipėdos).

Klaipėda karo stovį nuėmus

Iš lietuviškos ir lenkiškos spaudos, taip pat radijo bangomis gal būsite girdėję, kaip Klaipėda sutiko karo stovio nuėmimą. Neapsiriksiu pasakęs, jog Lietuvos pajūrio reikalus mažiau pažįstantieji ir toliau nuo Nemuno žiočių gyvenantieji galėjo susidaryti perdėtą vaizdą apie tikrovę Klaipėdoje nuo lapkričio 1 dienos. Nuo tos dienos karo stovis panaikintas visoj Laisvojoj Lietuvoj. Kiekvienam aišku, jog tai ženklas Lietuvos valstybės sutvirtėjimo ir visose srityse padarytos pažangos. Karo stovis kelis metus veikė tik formaliai, ir jį galėjo jausti tik nedori ir valstybei neištikimi piliečiai. Kultūrinės, ekonominės ir legalios politinės piliečių bei organizacijų veiklos jis nevaržė. Tačiau karo stovio nuėmimu džiaugiasi visa Lietuvos valstybė iš pasididžiavimo, jog jos gyventojai jau tiek yra subrendę, kad gali ir be ypatingų apsaugos priemonių ramiai gyventi ir kurti. Tik dėl to ne visur Lietuvoje lapkričio dienų džiaugsmas buvo reiškiamas tautinių vėliavų iškėlimu ir eisenomis. Čia išimtį padarė Klaipėdos krašto vokiečiai. Tą dieną prie autonominių įstaigų kai kurių vokiečių namų iškilo Mažosios Lietuvos vėliavos—žalia—balta—raudona. Kadangi tokių spalvų vėliava yra lietuviška Mažosios Lietuvos vėliava*), 1905 metais plevesavusi Didžiajame Vilniaus Seime, buvusi ir esanti emblema kelių Prūsų lietuvių organizacijų (Birutės, Giedotojų Draugijos, Prūsų Lietuvių Susivienijimo, Lietuvių Klūbo ir kitų Tilžėje), taip pat tautiškojo lietuvių jaunimo sąjungos Santara Klaipėdos krašte dabar ir daugelio Mažosios Lietuvos lietuvių Klaipėdos krašte iškeliama dažnai greta valstybinės Lietuvos vėliavos (žalia—geltona—raudona), tai lapkričio 1 d. Klaipėdoje susidarė įspūdis, jog, karo stovį nuėmus, staiga ir Klaipėdos vokiečiai sulietuvėjo. Ir tik kai tos dienos vakarą pasirodė nemaža organizuota eisena su deglais per miestą, kai pasigirdo vokiškos kariškos dainos ir šūkiai „Sieg heil!", „Ein Volk, ein Reich, ein Fuehrer!", galima buvo suprasti tokį staigų Klaipėdos „atlietuvėjimą".

Kas daugiausia kelia triukšmą. Klaipėdos vokiečių eisenoje ir kitur krašte dalyvavo daugiausia jaunimas, mokyklinio amžiaus vaikai, organizacijos ir autonominių įstaigų tarnautojai. Klaipėdos vokiečių lapkričio 1 d. eisenoj per miestą iš organizuotųjų eilių išsišokimų prieš lietuvius ir Lietuvą tiesiogine prasme nebuvo. Devyni dešimtadaliai Klaipėdos miesto gyventojų, taigi rimtesnioji dauguma, buvo stebėtojų rolėje, šaligatviuose sustojusi žiūrėjo nemokamo kino seanso deglų šviesoje, kaip kone iš viso krašto traukiniais ir autobusais suvežti vokiečių organizacijų dalyviai, daugiausia sportinis ir mokyklinis jaunimas, defiliavo, nacionalsocialistiškai dešines rankas kilnojo ir vaikiškai šūkavo. Iš šaligatviuose stovinčiųjų tik nežymi dalis jiems pritarė. Jūsų korespondentas visą tai matė savo akimis ir girdėjo savo ausimis, tad gali pasakyti, jog įspūdis buvo *tikrai vaikiškas,* nerimtas ir suprantamas dėl artėjančių rinkimų į krašto seimelį.

Nesitenkindami lapkričio 1 d. parodytu savo vaikišku džiaugsmu, Klaipėdos vokiečiai, susiorganizavę į naują „Memeldeutscher Kulturverband" organizaciją, neseniai iš kalėjimo paleisto veterinarijos gydytojo Dr. Neumann'o vadovaujama, ir toliau stengiasi parodyti savo „pergalės" jausmus, kas *jiems labai svarbu palaikyti priešrinkiminėj agitacijoj į krašto seimelį.* Toks Klaipėdos vokiečių smarkavimas iš karto, žinoma, paveikė kiek neigiamai Klaipėdos gausingą lietuvių visuomenę, bet neišvedė ją iš pusiausvyros ir kantrybės. Tik mažiau susipratusieji buvo bepagaunami įvairių gandų, kuriuos sąmoningai skleidė ir skleidžia „Memeldeutscher Kulturverband" o vadovybė ir nariai. Tačiau Lietuvos pajūrio visuomenė yra gana gausinga, stipri organizaciniai ir žino gyvenamojo laiko jautrumą, kad duotųsi išprovokuojama, tad ne visi Kulturverband'o žygiai pasiekia savo tikslą.

*) XI 14 d. Klaipėdoje įvykusiam Laukininkų Centro atstovų suvažiavime prieš tokį šventvagišką vokiečių elgesį (lietuvišką vėliavą monopolizuoti vokiškumų) iškeltas protestas. E. K. P.

Lietuviai ruošiasi į seimelio rinkimus

Paskutinių įvykių ir artėjančių rinkimų į krašto seimelį (XII 11 d.) pasekmėje paskutinėmis dienomis Klaipėdoje ir krašte įvyko keli svarbūs lietuvių organizacijų atstovų suvažiavimai. Juose išsiaiškinta padėtis, nustatytos gairės ateičiai ir laikysena einant į krašto seimelio rinkimus. Lietuviai į rinkimus eina trimis sąrašais: Visuomenės sąjungos, Laukininkų centro ir Darbininkų susivienijimo, tuo tarpu vokiečiai eina tik vienu Memeldeutscher Kulturvenband'o sąrašu. Pažymėtina, kad Visuomenės sąjungos sąraše antruoju kandidatu eina švenčioniškis Dr. Kazys Trukanas, kuris čia nuo seniai yra popopuliarus ne vien kaip Vytauto Didžiojo gimnazijos direktorius, bet ir kaip įtakingas lietuvių visuomenės veikėjas ir vadas. Nežiūrint silpnesniųjų lietuvių (šiaudadušių, kurių visur pasitaiko) svyravimo tarp savo kilmės, kraujo, lietuvio vardo iš vienos pusės ir pagyvėjusio vokiečių veikimo iš antros pusės, bendras lietuvių visuomenės kultūrinis frontas nėra palaužtas, yra stiprus, nes kartą atgijusi tauta negi gali staiga, nors ir kažin kokiai vėtrai siaučiant, nustoti ūpo toliau kovoti, aukotis ir nugalėti.

Jeigu Klaipėdos krašto vokiečiai kovotų kultūringu ir švariu būdu, lietuviams kova būtų labai lengva, nes kraštas yra 90% lietuviškas. Deja, vokiečiai kovoje prieš lietuvius ir Lietuvą naudoja negarbingus būdus: Lietuvos ir lietuvių visuomenės vadų šmeižimą, kitaip negu jie manančių gyventojų grasinimą ir gązdinimą Hitleriu ir kitokių atsiskaitymu ateityje. Iš viso jie negali be suklaidintų vietos lietuvių gyventi, nes jų čia aiški mažuma, kad nė rinkimuose jie be suklaidintųjų lietuvių mažai laimėtų. Jie smarkauja ir laimi rinkimuose į krašto seimelį vien dėl savo nešvarių priešrinkiminėje agitacijoje vartojamų būdų ir suklaidintų vietos lietuvių balsų pagavimo. Taip buvo su vokietininkų laimėjimais į kelis praėjusių seimelių rinkimus, taip bus ir į dabar įvyksiančius rinkimus.

Tad, sesės ir broliai Vilniečiai, išgirdę apie rinkimų į Klaipėdos krašto seimelį rezultatus, nesistebėkite, jeigu jie bus netoki, kokių turėtume sulaukti turint galvoj šio krašto etnografinį lietuviškumą ir lietuvių visuomenės jame gyvumą. Neužmirškime, jog čia kelis šimtmečius lietuvio dvasią stelbė svetimas batas, o dabar čia pašonėje toks galingas ir visai Europai grasinąs kaimynas...

E. K. Panerietis.

Penkiaskatikinio svaitėjimai

Neseniai Vilniuje pradėjo eiti pigus laikraštis „Naród", kurį redaguoja atimtos iš lietuvių Labdarybės D-jos dabartinis sekretorius Stanislovas Salmonowicz, o jo gerbiamasis šefas Julijonas Szwed, atsisėdęs pagarsėjusių kuratorių krėslan, yra, kaip matyti, bendradarbis. Kitaip sakant, šiame laikraštyje dirba du šefai, turį su Vilniaus lietuvių sugriautu gyvenimu nemaža reikalų ir imą už savo darbą iš lietuvių visuomenės lėšų riebias algas.

Nuo galvos ligi kojų persiėmę savo idėjomis ir demonstruodami savo meilę lietuviams, jie, apsukdami faktus viršun kojomis ir į visa žiūrėdami pro egoistinius savo fabriko (wyrób krajowy) didinamuosius stiklus, prirašo savo laikraštyje tikrai nuostabių dalykų, tiksliau sakant, niekų.

Paklausykime, ką sako ponas Julijonas minėto laikraščio 51 numeryje. Girdi, tarp Lietuvos ir Lenkijos prieš kovo 19 dieną buvęs niekuo nepagrįstas karo būvis. Kai Lietuva ultimatumą priėmusi, jau aštuoni mėnesiai praėję. Per tą laiką Lenkija parodžiusi Lietuvai daug palankumo. Buvę paskaityta gražių, palankių paskaitų apie Lietuvą. Lenkijos visuomenė, priėmus ultimatumą, tuojau pareiškusi savo susidomėjimą Lietuva, jos gyvenimu ir kultūra. Iš kalėjimo buvę paleisti lietuvių veikėjai, o pradėtas uždarytųjų organizacijų likvidavimas buvęs sulaikytas. Toliau administracinė valdžia leidusi naujais mokslo metais atidaryti lietuvių gimnaziją, netrukdydama nei mokytojams, nei mokiniams. Sutikusi taip pat laikyti bendrabučius, kuriuose palikusi tuos pačius vedėjus, nors jie, išskiriant vieną, neturį reikalingų kvalifikuotiems vedėjams dokumentų. Valdžia leidusi išvykti Vilniaus lietuvių sportininkams į sporto Olimpijadą ir nenubaudusi jų už dalyvavimą prieš-lenkiškose demonstracijose, o paskiri žinomi lietuvių veikėjai, ne kartą bausti už priešvalstybinį veikimą, taip pat gavę asmens reikalais nuvykti į Lietuvos valstybę ir t.t. ir t.t.

Nieko panašaus, pasak poną Szwedą, nebuvę Lietuvoje. Ten lenkai buvę baudžiami už lenkų kalbos mokymą. Lenkų mokykloms ir organizacijoms likę tie patys sunkumai, kaip ir prieš tai ir t. t.

Atsakydami į visa tai, galime poną Szwedą kiek nuraminti: „pasyvų", kuriuos jisai slepia, vien „aktyvus" iškeldamas, yra nemaža ir jo pusėje. Jo nuomone, tarp Lietuvos ir Lenkijos santykių nebuvimas buvęs niekuo nepagrįstas. Teatsakai į tai tarptautinių įstaigų procedūros žinovai. Bylos, kur neturi pakankamai medžiagos, iš viso nepradedamos.

Už susidomėjimą Lietuva ir už palankumo rodymą gražiais žodžiais—ačiū. Visa tai buvo gana keista, nesuprantama ir... įtartina. Įsivaizduokite žmogų, kuris savo kaimyną vakar plūdo, graižėsi užmušti, buvo ir peilį tam tikslui išsigalandęs, o šiandie siekia, blaivus būdamas, bučiuotis ir reikalauja, kad jam už tą bučkį būtum dėkingas. Tą savo bučkį, mat, laiko didele malone... Reikalavimas keistas ir baudžiavos tradicijomis atsiduoda. Deja, baudžiava negrįžtinai panaikinta. Iš kalėjimo, tiesa, veikėjai buvo paleisti. Ačiū ir už tai. Bet pravartu čia pridėti, kad jiems pritrūko medžiagos bylai sudaryti, o kai kurie grįždami baisiai apsiskolino ir savo kišenes ištuštino; kitus teismas, neradęs kaltės, išteisino. Tai galų gale ir nežinia, ar verta ponui Szwedui dėkoti už šį pranešimą. Toliau pasakyta, kad buvę leista naujais mokslo metais atidaryti gimnaziją. Išeitų, kad jau vienintelė gimnazija buvo uždaryta. Nes realiame gyvenime yra šitokia tvarka: kad ką atidarytum, pirma reikia uždaryti.

Bet gimnazija, kaip žinome, nebuvo uždaryta. Taigi nereikėjo ir atidaryti. Švenčionių gimnazija, tiesa, tebėra likviduota, ją „atidarinėja" ir „uždarinėja" miesto padaužos-vakaruškininkai. Ji buvo ir tebėra išbraukta iš kuratorijos. Mat, jau seniai pati savo kuratorių turi. Dėl netrukdymo mokytojams ir mokiniams stoti į gimnaziją galėtų daugiau pasakyti kiekvienas valsčiaus viršaitis, kuriam dabar duota pareiga nustatyti lietuvių vaikams tautystę ir davinėti deklaracijas. Publicistai čia turėtų nutilti prieš nenugriaunamą faktą: mums atimta žmoniškiausia teisė—spręsti apie savo vaikų tautystę. Tai atlieka mūsų viršaičiai! Dažnai jie mūsų vaikams lietuvių tautystę įrodomųjų deklaracijų neduoda. Ar tai žino ponas penkiaskatikio publicistas? Žino, bet nutyli. Pridėkim prie to fakto dar kitą, kurs liečia mokytojus. Šie niekaip negauna „moralybės". Lengviau perlįsti kupranugariui per adatos skylę. Bendrabučius, primename, laiko lietuvių visuomenė, už kurių „tvarkymą" vyriausias jų galva kas mėnuo gauna visą gniužulą šimtinių, o paskui turi už ką rašyti.

Bendrabučių vedėjams prisegta pastaba labai tendencinga. Juk dauguma mūsų vedėjų su aukštuoju išsilavinimu ir ilga pedagogine praktika bei egzaminais. Nemažiau turi kvalifikacijų vaikams auklėti nei pats straipsnio autorius, auklėjąs mūsų vaikus.

Pačiam neturint kvalifikacijų, reikalingų bendrabučiams vesti, geriau būtų arba tylėti arba stengtis geresnio publicistinio išsilavinimo.

Vilniaus sportininkai priešvalstybinėse demonstracijose prieš Lenkiją *nedalyvavo.* Negalėjo dalyvauti, nes tokių demonstracijų nebuvo. Reikia skirti *ovacijos* nuo *demonstracijų.* Mylėti svečių užsieniečiams jokie publicistai neuždraus. O pasigyrimo, kad namo grįžęs svetys už šeimininko gražų priėmimą nebuvo nubaustas, nėra kaip ir pavadinti. Čia jau tikrai dienraštuko „Naród" publicistui kažko trūksta.

Su mokyklomis ir kalbos mokymu ir pas mus negeriau.

Taigi, pasirodo, be reikalo penkiaskatikinio dienraščio publicistai giriasi. Vis tiek pažįstame avies kailiu apsivilkus. Nusipirkęs kalbamąjį dienraštį, nustebau: tik penki skatikai. Bet perskaitęs nesistebiu: pagal Jurgį ir kepurė. O rusai pasakytų: deševo i sierdito.

„Naród" publicistas, pasirodo, daug žino, kas dedasi toli nuo mūsų ir arti pas mus. Tik tarp visų mums duotųjų „gėrybių" nesuminėjo dar vienos: duotų mums kuratorių ir likvidatorių, kuriems išmesti iš mūsų lizdo, atrodo, nėra jėgos.

Akivara.

• KORESPONDENCIJOS •

Grybai, Švenčionių valsč. *Nusiuntė inspektoriui prašymą.* Šiame sodžiuje keletą metų mokytojavo mokyt. J. Ščerbinskas. Jis kažin keno įsakymu ar savo sumetimais pernai panaikino lietuvių kalbą ir lietuvišką tikybos dėstymą.

Šiais metais mokina jo žmona—J. Miciūtė-Ščerbinskienė. Šių mokslo metų pradžioje ji pranešė vaikų tėvams, kad kurie nori savo vaikus mokyti lietuviškai, tegu pas ją nuperka lietuviškus vadovėlius, kurie atseina 12 auks. Tėvai iš karto pasakė, kad už tas knygas labai brangiai ji nori paimti ir patys tokias pat knygas Švenčionyse nusipirko, mokėdami po vieną auksiną. Mokytoja užpyko ir lietuviškai nemokino. Tai matydami, vaikų tėvai parašė prašymą, kurį nuvežė Švenčionių apskrities mokyklų inspektoriui du jų atstovai šio mėnesio 9 d. Jų prašymas šitaip skamba:

„Mes žemiau pasirašę lietuviai tėvai, turėdami leisti mokintis savo vaikus, kurie taip pat yra lietuviai, pradžios mokyklon Grybuose, remdamiesi Lenkijos Konstitucijos leidimu, prašome Švenčionių Mokyklų Inspektorių, kad šalia lenkiškų dalykų mokslas, pavyzdžiui, lietuvių kalba, geografija ir istorija būtų dėstoma lietuviškai. Kadangi mūsų vaikai yra lietuvių tautybės, tai pamokų dėstymas vien lenkų kalba jiems yra nesuprantama; dažnai jie visai nesupranta, ko jų klausiama ir ką tai reikštų. Tokiu atveju prašome Gerbiamąjį poną Inspektorių maloningai išklausyti mūsų prašymą".

Prašymo įteikėjai viską inspektoriui išaiškino ir pareiškė, kad, jeigu mokyt. J. Miciūtė-Ščerbinskienė visai nenorėtų vaikų mokyti lietuviškai, tai kad paskirtų kitą mokytoją. Inspektorius prižadėjo jų prašymą išklausyti. Jis pasakė, kad mokytoja turėjusi lietuviškai po du kart mokyt pirmąjį ir antrąjį skyrių.

Zet.

Dubičiai, Lydos apskr. *„Kartiožnikai".* Paskutiniais laikais Dubičiuose labai įsigalėjo lošimas kortomis. Lošiama iš pinigų vadinamąją „akutę". Lošia seni ir jauni, mažažemiai ir bežemiai ligi vėlyvos nakties, dažnai ir per visą naktį iki pat ryto. Pasitaiko, kad per naktį kai kas pralošia net po 40 auks. Rytais paskui grįžta namo su apsvaigusiomis nuo tabako dūmų galvomis ir tuščiomis kišenėmis. Ne kartą tokius lošimus lydi ir stikliukų barškinimas. Po to tarp prasilošusiųjų kyla nesantaika, barniai ir net muštynės. Aną kartą vieną tokią nelaimingą moterį, dviejų vaikų motiną, kuri iš susigraužimo ir susijaudinimo buvo apalpusi, reikėjo vežti net už 15 klm. į Rodunę pas gydytoją, kuris ją vos išgelbėjo nuo mirties.

Čia kortavimo vadu yra buvęs „Ryto" mokytojas Juozas Jonys...

Bet vis dėlto nešališkai reikėtų pažymėti, kad didesnė dubičiečių dalis tokį hazardinį lošimą smerkia ir jo nepalaiko. Jie mėgsta lietuvišką dainą, skaito lietuvišką spaudą ir, apskritai, nesišalina nuo lietuviško kultūrinio gyvenimo.

Svečias.

Grikepelė, Švenčionių apskr. *Vakaras su muštynėmis.* Čia 1937 m. pastatyta mokykla. Joje laikas nuo laiko mokytojas su jaunimu surengia pusiau lietuvišką ir lenkišką vaidinimą. Po vaidinimo visada būna šokiai ir žaidimai. Jaunimas žaidimus visuomet atlieka lietuviškai.

Lapkričio 11 d. mokytojas buvo surengęs su aukštesniojo skyriaus mokiniais vakarėlį. Kadangi dabar mūsų apylinkėje yra palinijo juosta ir jaunimo šokiai yra suvaržyti, tai į šį vakarėlį prisirinko jaunimo iš visos apylinkės.

Bet šį kartą po vaidinimo ramiai nepašokta, nes atsirado išgėrusių jaunuolių, kurie pradėjo švaistytis su peiliais ir kitokiais muštynių prietaisais. Kad neįvyktų muštynės, blaivus jaunimas turėjo išbėgioti.

Tie mušeikos dar jėga norėjo įsibrauti pas M. Radušį į butą. Rytojaus dieną M. Radušis užpuolikus apskundė policijai. Lapkričio 14 d. jie buvo nušaukti policijos nuovadon ir ten ištardyti.

Ten buvęs.

Vaiškūnai, Švenčionių apskr. *Švietimo reikalai.* Vaiškūnuose, kaip ir kituose apylinkės kaimuose, gyvena lietuviai. Šiame kaime jau nuo seniai yra valdinė pradžios mokykla, kurioje dabar mokytojauna mokyt. rusas Dalgieda.

Žmonės jau kelis kartus rašė inspektoriui prašymus, kad jų vaikai būtų mokinami ir lietuviškai, bet jie teigiamo atsakymo negavo. Dar ir dabar mokykloje mokslas dėstomas vien lenkų kalba.

Šiais mokslo metais Arkivyskupo Kurija buvo leidusi Vaiškūnų mokykloje tikybą dėstyti lietuviškai — būtų dėsčiusi lietuvė katachete Klimašauskaitė, bet mokyklų inspektorius jai neleido. Tikybai dėstyti jis paskyrė Radzevičienę, kuri visai nemoka lietuviškai kalbėti ir dabar ji tikybą dėsto vien lenkiškai. Eina girdas, kad Radzevičienė, negalėdama su vaikais lietuviškai susikalbėti, dažnai ima aiškinti pirštais, lenkiškai sakant, „na migi".

Girdėti, tėvai rengiasi siųsti pas inspektorių savo atstovus, kurie prašys, kad mokykloje būtų įvesta lietuvių kalbos pamokos ir kad tikyba būtų dėstoma lietuviškai.

Vietinis.

Lyda. *Bus ketvirtą kartą byla.* Vilniaus Apygardos teismas Lydoje jau tris kart yra svarstęs buv. „Ryto" d-jos mokytojo ir skaityklos vedėjo Vinco Dailydkos bylą. Pirmą kartą byla buvo svarstoma šiemet vasario 17 d., antrą kartą – gegužės 12 d., trečią kartą — liepos 17 d., o dabar gruodžio 9 d. bus svarstoma ketvirtą kartą. Antrą ir trečią kartą byla buvo atidėta neatvažiavus iš Vilniaus vaivadijos lietuviškų reikalų referentui M. Boermanui. Tos bylos iki šiol kaltinamajam jau daug kaštavo, nes kiekvieną kartą reikėjo iš Vilniaus samdytis advokatas.

Kaip jau buvo rašyta, V. Dailydkai byla esanti sudaryta už priešvalstybinį veikimą ir už laikymą nelegalių lietuviškų knygų.

Ž-lis.

KRONIKA

Skaitytojų dėmesiui

„Aido" skaitytojai jau žino, kad iš eilės keliuose numeriuose buvo dedami straipsniai apie savivaldybių rinkimus. Tuose straipsniuose stengėmės kuo suprantamiausiai painformuoti skaitytojus apie svarbų kaimo gyventojams įvykį — savivaldybių rinkimus.

Kadangi rinkimai jau yra paskelbti, o Vilniaus - Trakų apskrityje ir terminas žinomas, tai šiame „Aido" numeryje dedame svarbų tuo klausimu straipsnį, kurį kaimo gyventojai gerai turėtų įsiskaityti.

Nusiųstas Administracijos Tribunolui prašymas

Šių metų gegužės mėnesį Vidaus Reikalų ministerijai patvirtinus Vilniaus Lietuvių Mokslo Draugijos uždarymą, šios Draugijos valdyba Vilniaus vaivados ir Vidaus Reikalų ministerijos sprendimus apskundė Vyriausiam Administracijos Tribunolui Varšuvoje. Tribunolas iki šiol to skundo dar neišsprendė.

Dabar tenka sužinoti, kad uždarytosios Lietuvių Mokslo Draugijos pirmininkas kun. Dr. A. Viskantas šiomis dienomis nusiuntė Vyr. Administracijos Tribunolui prašymą, kad būtų išspręstas valdybos skundas. Prašymas motyvuojamas tuo, kad kuo greičiausiai reikėtų gelbėti nuo sugedimo Draugijos rinkiniai, kurie nuo Draugijos uždarymo laikomi yra nekūrentose ir nevėdintose patalpose.

Blaivybės Draugijos narių susirinkimas

Praėjusį sekmadienį Vilniuje, šv. Mikalojaus parapijos salėje buvo Liet. Katalikų Blaivybės Draugijos narių susirinkimas. Jo programoje buvo paskaita ir įvairumai. Paskaitą skaitė šios draugijos pirmininkas kun. K. Čibiras, kuris plačiai ir įtikinamai nušvietė Blaivybės D-jos narių uždavinius ir pareigas. Po paskaitos buvo pritaikytų dainų kvartetas, iš amatininkų gyvenimo sceninis vaizdelis ir monologas.

Moksleivių laikraštis

Vytauto Didžiojo gimnazijos ir licìejaus moksleiviai pradėjo leisti savo reikalams laikraštį „Žagrė". Pirmas „Žagrės" numeris pasirodė šiomis dienomis. Laikraštis spausdintas mašinėle. Turiny moksleivių gyvenimui aktualūs straipsniai, eilėraščiai ir žinios iš gimnazijos moksleivių kuopų veikimo.

Kauno lenkai rengia viešus vakarus

Kauno lenkų laikraštis „Dzień Polski" rašo, kad lapkričio 12 d. Kauno Lenkų Adomo Mickevičiaus gimnazijos salėje buvęs surengtas viešas lenkų vakaras. Jo programoje buvo vaidinimas ir šokiai. Vaidinta 3 veiksmų komedija „Jacek Nieroba i jego przyjaciel". Laikraštis pažymi, kad per vaidinimą publikos buvo nedaug, daugiau susirinko tik į šokius.

Antras Kauno lenkų viešas vakaras toje pačioje vietoje įvyko lapkričio 19 d. Šį kartą programoje buvo vaidinimas „Madame Kino", dainų inscenizacija, sceninis mozūras ir šokiai, kurie užtruko iki 4 val. ryto.

Vakarus rengė „Pochodnės" savišvietos sekcija.

Dėdami šią žinią, prašome skaitytojų ją palyginti su viena panašia žinia, kuri buvo praėjusio numerio kronikoje iš mūsų gyvenimo.

Galutinai nužiūrėta hidroelektros stočiai vieta

Šiomis dienomis į Vilnių buvo atvykusi iš Varšuvos susisiekimo ministerijos komisija, kuri galutinai nužiūrėjo planuojamai hidroelektros stočiai vietą. Komisija išsprendė, kad tinkamiausia stočiai vieta būsianti ant Neries upės tarp Turniškių ir Lipniakų kaimų. Nuo Vilniaus miesto ribų ji būsianti už 1 kilometro.

Tai jau trečia iš eilės vieta. Pirmiausia buvo numatyta hidroelektros stotis statyti ant Neries upės Šilėnuose, paskiau ant tos pačios upės Turniškėse, o dabar jau tarp Turniškių ir Lipniakų. Kažin, kol bus pradėti darbai ar nebus persikelta dar kur kitur?

Vilniaus krašto keliai

Iki šių metų pavasario Vilniaus krašte nedaug tebuvo gerų kelių — plentų būta tik apie 400 klm. Šią vasarą keliai pradėta taisyti. Pagal nustatytą kelių tiesimo ir taisymo planą, iki 1942 metų galo nusistatyta Vilniaus vaivadijos ribose nutiesti apie 1000 klm. plento. Šių metų vasarą, neskaitant pataisyto plento iš Vilniaus į Zavias, nutiesta 150 klm. naujų kietų kelių.

Deja, tenka pastebėti, kad kelių tiesimo darbą atlieka daugiausia ne šio krašto žmonės. Pav., šių metų vasarą tiesiant plentą iš Švenčionių į Melagėnus gavo darbo ne Švenčionių apskrities darbo ieška žmonės, bet iš kažkur, iš Lenkijos gilumos suvežti tariamieji bedarbiai.

Laiškas „Aido" Redakcijai

Gerbiamasis Pone Redaktoriau.

Prašau neatsisakyti įdėti šį mano trumpą pareiškimą.

Dėl kai kurių priežasčių, 1938 metų lapkričio 19 dieną turėjau pasitraukti iš Lietuvių Meno ir Literatūros Draugijos valdybos, kurioje iki šiol ėjau vicepirmininko pareigas.

Su pagarba
R. Mackevičius.

Vilnius, 1938 m. XI-21 d.

Lietuvos Prezidentas pasveikino Turkijos Prezidentą

Lietuvos Valstybės Prezidentas A. Smetona nusiuntė naujai išrinktam Turkijos prezidentui Ismet Inonu sveikinimo telegramą. Turkijos Prezidentas atsiuntė Lietuvos Prezidentui padėkos telegramą, kuri pasibaigia žodžiais: „Prašau priimti mano karštus linkėjimus Jūsų asmeniniai laimei ir Lietuvos gerovei".

Miręs Turkijos Prezidentas Ataturkas palaidotas lapkričio 21 d. Jo laidotuvėse dalyvavo visos pasaulio valstybių atstovai. Lietuvos atstovas buvo užsienių reikalų ministerijos depertamento direktorius K. Bizauskas.

KARAS KINIJOJE

Mūšiai už Kantoną eina visu smarkumu. Kinai iš lėto artinasi prie to miesto ir šiuo metu aršiausios kautynės eina prie pat priemiesčių. Artilerija aiškiai girdima mieste. Japonai užsidarę mieste laukia paramos iš užjūrio.

Japonai buvo pranešę, kad jie buvo paėmę visą geležinkelį tarp Hankau ir Kantono. Kinai tą pranešimą užginčijo. Anot jų, japonai atmušti ir jų armijai, žygiuojančiai į Čangšau (Čangkaišeko vyriausiojį stovykla), kinai sugebėjo užeiti užpakalin ir ją privertė trauktis į rytus. Japonams daug geriau sekasi Hankau apylinkėse. Jie slenka ir toliau į vakarus Mėlynosios upės pakraščiais.

KARAS ISPANIJOJE

— Karo veiksmai šiuo metu nutilo visoje Ispanijoje. Nacionalistų kariuomenė užimta valymu atimtų iš vyriausybininkų plotų prie Ebro upės. Čia į jų rankas patekęs nemažas grobis. Nutilus kautynėms, į tas vietas grįžta kaimų ir miestų gyventojai.

Prie Ebro vyriausybininkams suduotas didelis smūgis. Jie atšaukė iš to fronto vyriausiųjį vadą, kuriam buvo pavesta ginti garsioji kilpa prie Ebro.

— Barcelonoje sprogo fabrikas, kuriame buvo gaminama amunicija. Sprogimo metu žuvo apie 400 darbininkų. Sprogimas įvykęs dėl vieno darbininko neatsargumo. Jam bene išsmukęs iš rankų šovinys ir susitrenkęs sprogo, o nuo jo pradėjo sprogInėti vieni po kitų šoviniai ir, pagaliau, visas fabrikas išlėkė į padanges. Šio fabriko sunaikinimas yra didelis vyriausybininkams nuostolis.

Klaipėdos krašto vokiečių vadas

Po paskutinių Vokietijos laimėjimų Čekoslovakijoje, pakėlė galvas ir Klaipėdos krašto vokiečiai. Kaip iš šiame numeryje dedamo laiško matyti, jie labiau sukruto panaikinus visoje valstybėje karo stovį. Iš Kauno ir Klaipėdos spaudos matyti, kad tas vokiečių „sukrutimas" reiškiamas yra mitingų rengimu, triukšmingomis demonstracijomis, lietuvių kapų niekinimu, kai kur lietuvių namų langų daužymu, lietuvių moksleivių mušimu ir kt.

Tiesa, rašoma, kad visa tai daro daugiausia vokiečiai nesubrendėliai—jaunimas. Bet kai toji pat spauda praneša, kad tuo pačiu metu vokiškoji direktorija šalina iš darbo lietuvius mokytojus, mokyklose leidžia niekinti Lietuvos Valstybės ženklą Vytį, ir panaikina lietuvių kalbos pamokas, atima iš daugelio lietuvių pasus ir tuo pačiu neleidžia jiems dalyvauti krašto seimelio rinkimuose, daugybės lietuvių rinkikų visai neįtraukia į sąrašus ir, pagaliau, kai Klaipėdos mieste seimelis nutaria atstatyti nugriautus Klaipėdoje buv. Vokietijos kaizerių paminklus ir, apskritai, daro, kas jiems patinka, — tai, atrodo, kad naujas Klaipėdos krašto vokiečių „judėjimas" nėra vien jaunuolių darbas.

Vokiečių „judėjimo" priešaky stovi Kauno kalėjime sėdėjęs veterinarijos gydytojas Neumanas. Jis šiomis dienomis viešai pasiskelbė esąs visų Klaipėdos krašto vokiečių vadas. Jis pasakė: „Aš esu jūsų vadas, aš tai manau, ką ir jūs manote". Kalbėdamas savo organizacijos (Kulturverbando) ginklavimosi reikalu, jis pareiškė: „Joks gubernatorius, joks ministeris ir jokia valstybės saugumo policija neturės rūpintis, kad mes nešiojame ginklus".

Kaip matyti, Klaipėdos krašto vokiečių vadas jau pergarsiai yra „užgiedojęs".

Laukiama bendros prancūzų-vokiečių deklaracijos

Visi Paryžiaus laikraščiai rašo, kad netrukus Prancūzijos ir Vokietijos vyriausybių atstovai pasirašys bendrą deklaraciją, kuri bus panaši į Čemberleno ir Hitlerio šių metų rugsėjo 30 dieną pasirašytą deklaraciją Miunchene.

Kadangi artimiausiomis dienomis laukiama Paryžiuje Anglijos premjero ir užsienių reikalų ministerio, tai prancūzų spaudos dalis griežtai pasisako prieš tokią deklaraciją, nurodydama, kad pirmiau reikia susitarti su Anglija, o paskui kalbėti su Vokietija, kuri vis griežčiau reikalauja kolonijų.

Įvairu-įdomu

T. Katelbachas pradeda naują karierą... filmoje.

Varšuviškis „Czas" 316 nr. rašo, kad iki šiol buvęs prie P.A.T. filmų skyrius, kurio priešakyje stovėjo p. Katelbachas, būsiąs panaikintas. Tačiau p. Katelbachas, kaip rašo laikraštis, turėsiąs progos dar labiau pasirodyti filmos srityje, nes vietoje filmų skyriaus prie P.A.T. būsianti įsteigta filmos bendrovė, kurios direktoriumi turįs būti paskirtas kaip tik p. Katelbachas.

Dirbtinė jūra

Iš Maskvos pranešama, kad jau netolimoje ateityje Volgos upė žymiai pakeisianti savo vagos padėtį ir dėl to susidarysianti visai kita jos tekėsena. Kad būtų galima jūreivystei išnaudoti ir Kamos upės aukštutinę dalį, numatyta prie „Permos pastatyti naują upės vandens surinktuvą. Tuo būdu bus galima užlieti apie 5.000 kvadratinių kilometrų žemės plotą. Ši naujoji jūra būsianti pavadinta „Kamos jūros" vardu. Ji būsianti du kartu didesnė už „Maskvos jūrą". Iš užliejamų vietų gyventojai esą pradėti automobiliais gabenti į kitas vietas.

2000 metų ąžuolas

Lietuvos krašto pačiuose vasaros rytuose, netoli Latvijos sienos, Zarasų apskr., yra vieta vadinama Stelmužė. Žemė ten prasta, skurdūs smėlynai, ir gyventojai neturtingi. Tačiau ta vieta labai garsi. Stelmužėje auga 2.000 metų ąžuolas, kuris yra toks storas, kurio ne tik Lietuvoje nerasi, bet ir Europoje. Minimas ąžuolas iš tikrųjų yra nepaprastas. Aukštumo jis neaukštas, bet storumo, tai yra ko pažiūrėti. Sustoję aplinkui dešimts vyrų, istiesia rankas ir tai dar vargiai apkabina. Stūkso sau jis, išsikėrojęs šakomis, kažkada vėjo nulaužta viršūne ir stebina visus, kas jo pažiūrėti atvyksta. Atvyksta apžiūrėti būriai žmonių, kurie stebisi jo senumu, storumu ir beržu, dviem šermukšniais ir lazdynų, augančiais jo viršūnės vietoje. Šių medžių sėklas toj keistoj „dirvoj" yra pasodinęs greičiausiai vėjas. O sėklos, radusios puvenose pakankamai drėgmės ir maisto, sudygo, suklestėjo ir išaugo jau į medelius. Netoli šio ąžuolo yra labai sena bažnytėlė, kuri statyta dar kirviu. Gražų įspūdį daro padarytos medinės statulos ir šventųjų paveikslai, kurias padirbo, išskaptavo vienas vienuolis. Vasaros metu, į Stelmužę atvyksta daug beekskursuojančių jaunųjų ūkininkų ratelių, kurie lankydami žavinguosius Zarasus, užsuka pažiūrėti gražiųjų Stelmužės apylinkių, ąžuolo ir bažnytėlės.

Į Afriką perkels 20.000 ūkininkų

Italai užėmę Etiopiją, yra numatę pravesti joje didžiulę kolonizaciją, kad po 40—50 metų savo imperijai gautų iš jos naudos. Kolonistams duodama įvairiausių lengvatų. Šiuo metu jie yra numatę pravesti negirdėto masto kolonizacinį bandymą, kurio rezultatais neabejoja.

Iki šio laiko Libijoje priskaitoma iki 12.000 italų kolonistų. Kiekvienai šeimai skiria 10—15 hektarų žemės, prie kiekvieno tokio namo yra tvartas, svirnas, kluonas, ats. pastatas ir šulinys. Kiekviena tokia sodyba italų vyriausybei kaštavusi apie 50.000 litų. Ūkiai įrengti grupėmis kaimų forma, surišti tarpusavyje automobilių keliais ir artimiausiu laiku per visus kaimus pereis vandentiekis.

Kas atsitinka, kai pamaldų metu įslenka į bažnyčią liūtas

Olandijos miestelio Sittaro ir jo apylinkių gyventojai neseniai pergyveno kelias minutes nepaprasto šiurpo. Kurį tai sekmadienį jie susirinko į bažnyčią pasimelsti ir buvo mirtinai išgąsdinti liūto. Liūtas pasirodė bažnyčios tarpduryje pačių mišių metu. Arčiau durų buvusieji žmonės, išvydę laukinį svečią, pastyro iš baimės, bet tuoj atsigavo ir pradėjo trauktis tolyn. Kelios moterys sukliko ir apalpo. Klyksmas bažnyčioje nėra įprastas dalykas. Dėl to sužiūro į durų pusę visi, kas tik buvo atėję pasimelsti. Matydami bestovintį ant slenksčio milžinišką žvėrį, žmonės neteko proto. Visi kaip vienas jie pasiautė į didžiojo altoriaus pusę, tikėdamiesi pasprukti pro zokrastijos duris. Šoko į zokrastiją net ir kunigas palikdamas altorių. Mažytės zokrastijos durys bematant užsikimšo. O tuo tarpu liūtas nuo durų pradėjo slinkti į bažnyčios vidurį, išdidžiai raitydamas uodegą ir niurnėdamas, lyg nepaprastai patenkintas kilusia panika. Liūto artėjimas žmones prigąsdino. Jie pradėjo lipti vienas ant kito, skintis kelią į zokrastiją kumštimis ir šaukti, tarytum skęsdami. Nežinia kuo viskas būtų pasibaigę, jei ne vienas policininkas. Jis ištraukė revolverį ir suvarė liūtui į galvą šešias kulkas. Žmonės, išgirdę šūvius, atsipeikėjo. Tačiau sąmyšis baigėsi dar negreitai, nes paaiškėjo, kad atti dvidešimties gerokai apmindžiotų žmonių reikia gabenti į ligoninę. Nelaimingasis liūtas buvo paspruķęs iš cirko, atvykusio į Sittardą palinksminti žmonių.

Plikiai mažiausiai bijo šalčio

Kas labiausiai bijo šalčio?

Paryžiaus gydytojai, pasirėmę daugelio metų tyrinėjimais ir įvairiais mokslo daviniais, išvedė, kad plikiai mažiausiai bijo šalčio ir kad jie daug rečiau peršąla, negu žmonės su gerais plaukais. Be to, žmonės baltos spalvos plaukais taip pat daug rečiau nušąla, negu žmonės juodplaukiai. Moterys, dėvinčios lengvus rūbus, retai serga sloga ir gerklės ligomis.

400 žemės drebėjimų per metus

Vienas prancūzų mokslininkas apskaičiavo, kad per pastaruosius 2 šimtmečius per žemės drebėjimus žuvę ne mažiau, kaip 2.750.000 žmonių, ir kad kasmet vidutiniškai įvyksta 400 žemės drebėjimų. Šis mokslininkas teigia, kad žemės drebėjimų skaičius vis didėja.

Kiek pasaulyje yra kiaulių

Pasaulyje daugiausia kiaulių auginama trijuose dideliuose kraštuose. Pirmą vietą užima Europa su 93 milijonais štukų, antrą vietą užima Jungtinės Amerikos Valstybės su 69 milijonais kiaulių, trečią — Kinija su 77 milijonais. Kinijai skiriama trečioji vieta todėl, kad jos kiaulės auginamos prastai ir mėsa rinkoje žemai vertinama. Daug kiaulių pradeda auginti ir Brazilija, kuri netrukus bus kertvirtasis pasaulio kraštas, kaip pateiks rinkai daugybę kiaulių. Apytikriais daviniais visam pasaulyj yra apie 280 milijonų kiaulių.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5 — 1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius Liudvikas Cicėnas.

„RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.